

PEST, csütörtök, március 7-kén, 1861.

I. évfolyam.

10-ik szám.

MAGYAR IZRAELITA.

Előfizetési feltételek:

Pesten házhoz hordással, v. vidékre bérmentesen megküldve:

Félévre **3** frt. o. ért.
Egész évre **6** „ „

Előfizethetni a szerkesztőség s minden cs. kir. póstahivatal, s minden könyvkereskedőnél.

Hirdetmények ára:

2 hasábu petit sorért, egyszeri hirdetéssel
10 kr., többszöri hirdetéssel 7 kr.
osztr. értékben.

Megjelenik minden **csütörtökön.**

Felelős szerkesztő s kiadó-tulajdonos:

Dr. Rokonstein Lipót, rabbi.

(Szerkesztői iroda: Király-utca 3. sz. 3. emelet.)

PEST, 1861.

BOLDINI RÓBERT KÖNYVNYOMDÁJA.

(Országút 1. sz. a. Huszár-féle házban.)

H i r d e t m é n y.

Hogy szent célunknak megfelelhessünk, és a hazafiság, vallásosság és testvériség igéit minél nagyobb körökben hirdessük, valamint hogy, az országgyűlés megnyitásával mód nélkül szaporodó tárgyhalmaznak elegendő tért adandók, lapunkat hetenkint **kétszer** is adhassuk ki, ezennel megnyitunk egy negyedévi Aprilis 1-től Junius utolsó napjáig, és egy háromnegyedévi Aprilis elsejétől December végeig tartó előfizetési időt. Negyedévre a díj 1 frt. 50 kr. $\frac{3}{4}$ évre pedig 4 frt. 50 kr.

Számos előfizetésekre kéri fel az izraelita és keresztény feleket

A „Magyar Izraelita“ szerkesztősége.

Alulirt ajánlkozik, kised izraelita leánykakat saját lakásán kisedóvási modor szerint 2 frtnyi havi díj mellett tanítani.

Vörös Eszther.¹⁾
Lipótváros Hajnalutca 4. sz.

¹⁾ Ajánlhatjuk mint irónőt és elismert nevelőnőt.

Szerk.

MAGYAR IZRAELITA.

Jogos helyről felkérve, szívesen nyitjuk meg lapunk hasábjait egy tisztán érző és érzetét tisztán adó izraelita és egy igazságos szabadelvű keresztény szerkesztő — a zsidó ügyben irt sorainak. Hogy magunk a magyar izraeliták egyenjoguságát minél előbb óhajtanók létesültnek látni, lapunk minden sorából és szavaink minden betűjéből kitetszik, és már azon oknál fogva, mivel magunk is a mózses vallásnak hű hívői vagyunk, magától értetődik; — mindazonáltal t. Dr. Fischer úr azon következtetését, melyet az Október 20. kiadott diplomából von, helyesnek nem ismerhetjük el; mert ha mi egyenjogu, alkotmányos magyarok akarunk lenni, az ehhez jogunkat alkotmányos úton, a magyar országgyűlés javaslata és a felség szentesítése folytán kellett megnyernünk, — az oktoberi diploma pedig csak — oktroy kifolyása, tehát csak közbevetítés, de törvény soha sem lehet. Mint többször kimondók, mi csak az országgyűléstől várhatjuk jogos kívánatunk teljesítését, de attól méltán várjuk is. . .

Azonban a „K. Közl.” t. szerkesztője abbéli nézete ellen, hogy az izraelitáknak csak feltételesen adassék meg az egyenjoguság, protestálnunk kell, mert ez nem személyet, hanem elvet illető dolog. Vagy törvényesen bevett vallás az izraelitáé vagy nem. Hogy ha bevett: akármely egyén, a többi pontnak, mely az alkotmány jogélvezetésére szükséges, megfelelően, minden egyéb ki-

fogás nélkül teljes jogu magyar polgár. Reméljük, hogy e módon fog az tekintetni a követek által is, kik csak így hárihatják el azon egyetlen foltot, melya dicső magyar nemzet alkotmányának fényét helyütt homályosítja.

*A „Magyar Izraelita”
szerkesztősége.*

Egy zsidóhang Erdélyből Magyarországra.

Déva, január 25-kén. Tisztelt szerkesztőség! Becses lapjának igazi szabadságtól áthatott elveiben bizván — reményilem, hogy a jelen sorokat mint egy megszomorodott zsidónak nyilatkozatát becses lapja hasábjában felvételre méltatja. Sziveskedjék egyszer mind megengedni, hogy egy rég ismert de sok igazat magában rejtő mese által a belső fájdalmat nyilvánítsam: az arany, azt beszéli a mese, párbeszédbe ereszkedik egyszer nemtelen kollégájával, a vassal: „Ugyan mondd meg nekem — kérdezé az arany — mért kiabálsz oly borzasztóan, ha a kovácsműhelyben ütnek rád? Lásd az én szavam alig hallatsz meg, habár engem is csakugyan illőleg megraknak az aranyműhelyben.” „Meghiszem — felele a vas. — Reád ütnek vaskalapáccsal, egy idegen elemmel, de engem, saját elemem, tulajdon testvérem üt. . . Soh, ez sokkal inkább fáj!” Ha ezen előadott mesének tana vagyis értelme, a magyar zsidónak politikai helyzetére alkalmaztatik; szívem belső fájdalma bizonyosan,

minden jobb érzésű és jobb gondolkozású által el fog ismertetni.

A magyar zsidónak számos év óta tanusított honszeretete; a haza oltárára számos alkalomnál letett áldozatai sat., mind ezek arra mutatnak, hogy ő a haza iránti kötelességét a legjobb oldalról felfogá, és hogy fiai kötelességét az édes anya (a haza) irányában örökké hiven elis követte. Most kérdem elkomorodott szívvvel: mit nyert minden lelkesedett hazafisága mellett a zsidó!? Mind- eddig még igen keveset! Sőt itt ott, mint például Győrött, Duna-Pentelkén sat. méltatlan bántalmakat. És így a vassal együtt méltán kiáltanunk lehet: ily testvéri bánásmód fájó!

Az általános szabadság korszakában, 1848-dik esztendőben, a midőn az egyenlőség, testvériség és szabadság arany jelszava, az ország egyik részéről a végsőig áthangzott, ugyan ki mert volna akkor e gyémánt szavak őszinteségén kétkedni!? És mégis alig hihető ugyan — de igaz. Egyedül a zsidó: az izraelita a hazának egyik hű fia, a szabadság köréből ki van zárva. Jelenleg ismét egy 11 évi súlyos tapasztalás után, a midőn kiki eléggé megtanulhatta volna, hogy mit tészen szabadságot nélkülözni kénytelenített, jelenleg mondom ismét, azon választási törvény, mely a zsidókat kizárja — változtatás nélkül van elfogadva.

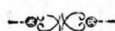
De az én csekély véleményem szerint azon t. c. fennmaradása dacára, az én hitfeleim a választásból a jelen alkotmány szerint kizárva semmi esetre nem lehetnek, minthogy azon t. c. a mely mint egy nem törvényesen elismert hitfelekezetre vonatkozik — a mostani 1861-diki zsidókra nem alkalmazható; minekutána az október 20-diki királyi oklevél által minden lakó a hazában vallás, nemzetiség és születéskülönbség nélkül egyenjogu; így e szerint „egy nem törvényesen elismert felekezetű“ a hazában nincsen — ergo azon t. c., a mely bennünket kirekesztene, az alkotmány józan felfogása szerint reánk jelenleg nem alkalmazható. Ezen igaz következtetést az igazság és valódi szabadság szent nevében minden szabadságra igényt tevő embernek szeme előtt tartania kel-

lene. Igen tisztelt szerkesztőségnek hódoló szolgálója Dr. Fischer Henrik.

Mi tiszteljük az emberiség jogait s kívánjuk, hogy intézvényeink legyenek oly szabadelvűek, mint akármelyik európai intézvény. Ezen irányunkhoz képest közreadjuk a fennebbi felszólalást, de megjegyezzük arra nézve, hogy a hozott törvényen valamit változtasson, nincs illetékes hatóság, a míg az országgyűlés össze nem ül. Az 1848-ki törvényekben a választási jog csak a bevett vallásokra van kiterjesztve és izraelita honfitársaink zokon nem vehetik ezt, ha a vármegyék ezen egyedüli választási törvényhez ragaszkodnak, mire a törvény akkor is kötelez, ha azt rosznak tartjuk, kötelez mindaddig, míg törvényhozás útján el nem töröltetik; de a törvény részbeni módosításához az izraelitáknak biztos reményeimet, annyi- val inkább, mert a nemzet képviselte e kérdésben hozott is törvényt, habár az a nemzet és uralkodás közötti akkori ellenséges állásban az uralkodó által még nem is erősítettett. E törvény Szemere azon projectuma, melyet Szegeden a 168-ik nemzeti gyűlésen terjesztett a népképviselés elé s mely ottan zajos taps közt lón elfogadva. E törvényterv 1-ső §-sa szerint a Mózes vallásuak, a jog- egyenlőség elvénél fogva, a többi hitfelekezetűekhez hasonló joggal birnak, 2-dik §-sa szerint a törvényes megtelepedés feltételeire nézve a miniszterium megbízott egy tervet készíteni, a 3-dik §. szerint az izraelita és keresztény közti házasság polgárilag is érvényesnek van kimondva, a 4-dik szerint a belügyminiszter megbízott egy izraelita értekezlet összehívására a végett, hogy hitágazataikat nyilvánítsák s illetőleg reformálják, és hogy egyházi szerkezeteken a kor kívánatainak megfelelő javításokat tegyenek. Eddig ment e kérdésben a magyar népképviselő közvéleménye és kikötése, mit felemlíteni úgy az izraeliták megnyugtására, mint megalakult és megalakulandó megyéink tájékozására nézve célszerűnek véltünk. Azonban bármely szabadelvűen vegyük fel a kérdést, miután tudjuk, hogy ez évtizedben idegen országokból roppant számú izraelita költözött be hazánkba, kik szerencsevadászá-

saikkal a nemzetünk iránt régebben érdemesült s már polgárosult izraelitákat nem ritkán compromittálták, úgy hisszük, hogy az izraeliták nakesak azon része léphet be az alkotmányjog-élvezetébe, mely a telepedés megállítandó föltételének megfelel; e feltételeket pedig illetékes helyen még ezután kell meghatározni. Ugy hisszük azonban, hogy az izraelitákat a nemzetképviselőtének már nyilatkozott közvéleménye megnyugtathatja az iránt, hogy eddig üldözött vallásuk iránti előítéletek miatt, emberi jogaik meg nem hiusulhatnak, mihelyt ők is ama törvényprojectum feltételeit teljesítik.

„Kolozsvári Közl.“

Lajtántuli hittestvéreink reményei.

A Február 26-án kiadott patens ugyan a mi tárgyalásaink körébe nem tartoznék, tehát hallgatással mellőzhetnők, de mivel az egész államnak, melynek mi is vagyunk egy része, adjon új alakot; mivel mind azon millió ember, melynek néhány száz ezre mi is vagyunk, e patens által ismerjen meg egy új életet azon dolgokban, mik a nyilvános élet gyönyöreihöz és szenvedéseihöz tartoznak: kötelességünknek tartjuk, a mennyire azt lapunk szűk köre engeddi, ezen legujabb és legnagyobb horderejű felső határozatot szemle alá venni.

Áll ezen okmány két részből: a tulajdonképeni patensből és az állami alaptörvényekből.

Az első 7, a második 18 pontot számlál.

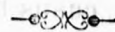
Eloolvastuk jó sokszor, motoztunk benne, kereszttül fürkésztük, de a mit mi kerestünk benne, található nem volt, — a valláskülönbség megszüntetése. Melyek lajtántuli hitfeleink reményei? . . .

Ha Magyarhonban az országgyűlési választásokból a zsidók kizárják, van egy alkotmányos, törvényes oka, és törvényt, ha igazságtalan is, megszegni nem szabad, és hogy miattunk megszegjék, nem kívánhatjuk, nem is kívánjuk; — de hogy mi birta volna rá a bécsi kormányt az említett okmányból mely csak oktróy, a zsidók egyenjoguságát kihagyni olyas lami, mit nem igen tudhatni meg, és mit fürkészni, csak szomorú következményekkel lehet. . .

De azon tanulságot vonhatjuk belőle hogy a magyar zsidóságnak, mint tette eddig is minden önzés nélküli hazaszeretetből, mindig feltétlenül a ma-

gyarsághoz kell magát tartania, vele élnie halnia, mert üdve csak tőle várható. . .

Zilahy S. Pál.

A zsidók jelen állása az europai nemzetek között, különös tekintettel Magyarországra.

Arany Lászlótól.

(Folytatás.)

Mialatt Europa egyéb müvelt államai-ban a népek középkori előítéleteikből jobban kibontakoztak már, Magyarországra a zsidógyűlölet még virágzó korát éli.

Pedig nem tulajdonithatjuk ezt a magyar nép intolleranciájának, hisz ő minden időben épen az ellenkezőről tett kitünő bizonyosságot. Honnan van tehát az, hogy épen ő neki kellett a korszellem haladása mögött maradnia?

Ennek egyedüli oka abban rejlik, mert Magyarországra a zsidók iránti ellenszenv, nem mint egyebütt, vallási, hanem inkább nemzetiségi kérdésből támadt.

Szükséges, hogy e helyt ama kettőnek t. i. a vallás- és nemzetiségnek, mint a társadalmi és nemzetközi viszonyokra oly kitünő befolyással bíró két főtényezőnek koronkénti egymáshoz állására és hatására egy futó pillanatot vetünk, annál is inkább, mert föntebbi állításunkat csak azáltal is eléggé indokolhatnók.

Vallás és nemzetiség! Mily magasztos két eszme, és mégis mily gyászos események szülője! Mig egyrészt az emberi szivben a boldogság érzetét költik, másrészt gyűlölettel hintik azt tele azok irányában, kik nem hason meggyőződésűek, nem hason eredetűek. Mindakettőt látjuk mint zászlóvivőit az emberiségnek, mint irányadóit fejlődésének, cselekvényeinek. De működésök ds hatásuk nem volt mindenkor egyforma, se nem mindenhol ugyanaz.

Hajdanta, a keresztény időszak előtt

egyesítve látjuk őket; minden nemzetnek saját vallása volt, miáltal a nemzetiség, mint külön politikai tényező nem tűnik fel, mert a vallástól függött, de ez utóbbi sem képezett soha magában „casus bellit“, hanem mindig karöltve jártak. Ez az ókor népeinél kivétel nélkül áll.

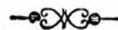
De megszülemlett a kereszténység, s az eddigi viszonyok teljesen átalakultak. A népeket elszigetelő válaszfal leomlott, s azok egy központ körül gyülekeztek: — a kereszténység körül. Ez által fölszabadult a nemzetiség a vallás kötelmeiből és önállóvá lön; s látjuk, hogy a kereszténység első századaiban a jogélvezetre csak ez birt döntő befolyással; látjuk ezt különösen N. Theodorik, látjuk a frankok hatalmas birodalmában: — s mig e viszony tartott, a zsidók sem voltak üldözéseknek kitéve. Midőn azonban a keresztény hit eredeti tisztaságából mindinkább kivetkőzni, és hibeiben a józan ész elnyomásával csak a vad indulatok szikráját szítani kezdé: ezentúl a személyes jogviszonyoknál nem az volt többé a kérdés, mily eredetű, hanem mily hitű vagy? — Ezzel letűnt az ész uralmának jóltevő napja, és egy hosszú, rémes éjszaka következett be, melynek sűrű homályát még a 19-ik század újra feltűnt hajnalának fénye sem oszlathatá teljesen széjjel. A nemzetiség ezentúl teljesen háttérbe szorult; és a vallási kérdés végre olyannyira hatalmassá és fontossá lön, hogy megoldására a népek önnön keblüket tépték, önnön magukat emésztették. Csak egy kivételre akadunk, s e kivételt képezik: — a magyarok.

A magyaroknál a nemzetiség mindig első helyen állott, s áll maiglan is; semmi körülmények alatt kiváló álláspontjáról soha el nem mozdított; legföltettebb kincsök volt ez ős időktől fogva, s legföltettebb kincsök még most is. És ez nem is csoda. Midőn Pannon földre léptek, oly népektől találák magukat környezve, melyek mindegyike ellenséges indulattal viseltetett irántuk; mert sajgott még bennök azon mély seb, melyet az „Isten ostora“ rajtok ejtett, füstöltek még a romhalmok, melyeket az Avarok vadul feldúltak. Remegtek azok utódaitól, és

hogy ellenök biztosítsák, magukat szünet nélkül megtámadták őket. Így a magyarnak, ki, hogy Atila örökségét elfoglalja, ez ellenséges elemek közé magát beékelte, folyton életének fenntartásáért kellett fegyvert ragadnia, nemzetisége mellett küzdenie, és e nép ezredéves harcai, csak nemzeti jelleget hordanak magukon. A kereszténység előbbi viszonyokon legkevesebbet sem változtatott. A pogány magyarok, midőn megtámadtattak, csatáikban Hadúr nevét kiálták, a keresztény magyarok harci lobogóin pedig a „haza“ neve diszlett. Mind ez, mind az kizárólagos nemzeti tulajdon, s lényegökre nézve egy ugyanazok. A magyar főpapság zászlóin első helyen állott a „haza“ s csak aztán az „egyház.“ Midőn a 16-dik században, a többi keresztény népek véres háboruk által önnön magukat fölkoncolák. Magyarországon csak egy Alvincy és egy Pázmány vezényelte táborok állottak egymással szemközt. Azon borzasztó viharok, mely az összes kereszténységet sarkaiban is megrendíté, itt csak gyenge utóhangját lehetett hallani. — Midőn tehát másutt a vallás, Magyarországon a nemzetiség adott alakot a politikai életnek. E szempontból tekintet minden fennforgó ügy, ebből indult ki minden intézmény. És a nemzetiség eszméjének hatályossága annyi időn át oly teljesen s csonkítlanul tartatott fenn, hogy a magyarnak még most is az a legnagyobb büszkesége, hogy ő magyar, hogy ő Bendeguznak vére.

(Folytatása következik.)

Arany László.

Iskola és nevelési ügy.

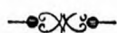
Autonomia.

Mióta Magyarhonnak a municipiumok helyreállítása által némileg visszaadatott az autonomia, és ennek folytán a megyék, városok és községek ugyan ennek szellemében újjá alakultak, a selfgovernment eszméje a zsidó községeket is megragadta; de fájdalom napról napra kell észrevennünk mindinkább, mily ál — sőt rossz módon fogták ezt fel nagyrészt.

Az autonomia, kedves hitfelek, abból áll, hogy nem rátok tukmált, nem kívánt, gyakran a dologhoz nem is értő felügyelők, igazgatók és más nevű ható-

sági személyzetek határoznak szertartástok és iskoláitok mi- és mintléte fölött, hanem hogy saját bizalmatokkal bíró, általatok választott szakértő férfiakra bízhatjátok a legszentebb dolgaitok vezetését.

De ha, hogy mind a két szent nyelvünknek, a hébernek és a magyarnak eleget tegyetek, a tanítási órákat szaporíthatjátok, de az élelmek napról napra növekvő drágulása dacára tanítóitok a nélkül sem túl nagy díját megcsontíthatjátok, vagy mint fájdalom megtörtént, több helyen az iskolákat feloszlatjátok a tanítóktól dijukat, járandójukat megvonjátok, és őket irgalom nélkül kilökititek a nélkülözés nyomorába, — ez nem autonomia, ez — a n a r c h i a. Az úr Isten mentse meg a magyar zsidóságot az ilyenektől! Azt mondhatnák rátok, hogy ime így használja fel a zsidó a szabadságot? . . .

Könyvészet.

Beküldetett: „Eminath Ómen“ hittan az izraelita népiskolák alsóbb osztályai számára. Irta Zilcz Mór, megvizsgált rabbi és hites, nyilvános vallástanár az izraelita főiskolákban Pesten. Kiadja Heckenast Gusztáv 1861.

E könyvecske a német eredetinek fordítása lévén, annak szép előnyeivel is bír, melyeknek legkitünőbbike az, hogy a dogmákat nem kivont, elkülönzött alakban adja, hanem a történetből következteti, és így a kiskorú gyermekek zsenge elméjét, nem csak hogy nem terheli, hanem még erősíti és következtetségre szoktatja, egyóta pedig a zsidó ereklyéjével, múltjával — alaposan megismerteti. Ha volna hiba benne, és mely akár mily parányi műben nem találhatik az, csak az volna, hogy fordítás, tehát oly tiszta nyelvű nem, mint lett volna eredeti mű. Különben a könyvecske szerzője a korszellem kívánatát szépen fel tudta fogni, már most is részenkint magyarul tanítván a hittant, mit a jövő félévben működtetésének egész körében teend. Kívánatos volna bizon, ha a felserdült ifjak — a főbb tanodák tanulói — sem foszthatnának meg azon édes öntudattól, hogy a n y a n e l v ü k b e n veszik az Úr szent igéit; — a kik pedig eddig tolmácsolják azokat nekik, tiszta — német ajkuak.

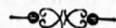
Beküldetett: „Dal — Emlény a pesti izraelita új imaház ünnepélyes felszentelésére.“ Szerző Vereby Soma.

Valódi testvéri érzület által dictált szavak; — ajánljuk hitfeleinknek.

Beküldetett: „Történelmi és vallástudományi értekezések.“ Közli Lőw Lipót, szegedi főrabbi. — A jövő számban bővebben; erre későn érkezvén.

Beküldetett: Die Juden in Ungarn, Kroatien und Slavonien. Ein Beitrag zur Judenfrage im Jahre 1848 u. in der Gegenwart. Szerző Hartmán Lipót könyvkereskedő, és polgár Zágrábon.

P.

Levelezések.

Pest, tavaszelő 4-kén, 1861.

Az új templom. — A nyelvkérdés. — Izr. magyar egyesület. — Visszapillantás Purimra.

Ha új templomunkban az istenszolgálat tartatik, ha megrezzzen az orgona majd bús és intő, majd vigasztaló és lelkesítő hangja, kísérve a kedélyre oly nagy befolyású énektől: szent ihlet futja át a halandó tagjait, s ő magát a túlvilág édeni virányaiba gondolja varázsoltnak . . . de — oh boszankodás! — csakhamar ébresztetik fel a fantáziának ez édes álmából, ha egyszerre irgalmatlan tüszszenés, köhögés s kopogás támad, ha az emberek a legszentebb imák alatt ide s tova járkálnak, vagy plane, ha a jelenet szentsége által a templom középcsarnokában visszatartóztatott imádkozó vállára egy felügyelő pro fá n keze nehezül, ki nem igen udvariasan mondja neki, „ne álljon itt a z ú t b a n (!) hanem menjen be a padba!“

Már egyszer felverve túlvilági álmaiból emberi módon kezd ismét gondolkodni; s körülbelül így okoskodik: „Mire valók e felügyelők, kik másokat rendre akarnak utasítani, maguk pedig, ha ketten valahogy összekerülnek, valódi angol flegmával, semmivel sem törődve csacsognak? Miért nem bízzák a rend fenntartását inkább a közönség becsületérzésére? Mindenesetre oly közönség mellé hiába rendelnek felügyelőket, mely saját becsületérzéséből nem tart csendet!“

De térjünk az Isten szent lakából ki a világba, a magyarok világába! A magyarok világában — Magyarhonban — szép egyetértésben olvad össze magyar, szerb és horvát . . . hát a zsidó hol marad? Oh kérem, ez már a „magyar“ alatt értetődik, ő nem akar külön nemzetiséget

képezni! Mint a magyarság szükséges feltételeit a „P. Hirnök“ a „nyelv, erkölcs- s viselet“ azonosságát sürgeti leginkább; belátjuk ezt magunk is, s csak azért nehezteljük a „P. Hirnök“-öt, mert ő nem akarja látni. miszerint a zsidó intelligencia mindent elkövet, e habár csak külső ismertető jelekben is, minél hamarabb azonossá válni a magyarral; — különben melleleg megjegyezzük, hogy ez összolvadás mind külsőleg, mind belsőleg csak akkor fog tökéletesen történni, ha az eddigi elzárttság s bizalmatlanság bilincsei nem csak a mirészünkről dülnek halomra, hanem ha a másik rész is jó hozzánk néhány lépéssel közelebb!

Mondom részünkről a lehető elkövetik az összolvadás nagy és szükséges céljának előmozdítására; templomainkban és iskoláinkban a magyar nyelv lépett már előtérbe, sőt minapi levelünk folytán Z... úr, midőn a hittan előadásában magyarokhoz „a hazafi szent kötelességeiről“ beszél, nem teszi azt már német nyelven; de csakis Z... úr tanítja már magyarul a hittant, a többiek nem — minthogy nincsenek a magyar nyelv birtokában. Szükséges tehát, hogy a többi személyzettel — a nélkül, hogy érdemeikből legkisebb levonatnék — minél hamarabb változás történjék. A magyar izraelita-egylet is jelét adá annak, hogy belátja, miszerint feladata nem csak cikkolvasás és költeményszaválás; t. i. pályázatot hirdetett egy magyar tanári szék felállítására. Az ily működéstől idővel sokkal szebb gyümölcsöt várunk, mint a haszon nélküli cikkolvasás- és költeményszaválástól. A mint olvastuk, Purim víg ünnepét sok helyütt valami hazafiu célu adománynyal ünnepelték meg. Nálunk is ki akarák mutatni hazafiságukat némelyek avval, hogy Pnrim éjjelén a cs. k. rendőrséggel utcai scandalumot csináltak — természetesen ezt csak szeméttette a pesti zsidóságnak: de annál inkább — ennek mintegy ellensúlyozására — utólagosan is bekellene bizonyítani az intelligenciának, hogy a zsidó másképp is tudja kimutatni hazafiságát mint üres kiabálásokkal, például avval, hogy a Kisfaludy társaság alapító tagjai közé lép, vagy a honvédségélyző-egyletnek egy tetemes összeget kézbesít. Isten velünk!

Hoffmann Lajos.

Eger, Február 14. 1861.

Heves s külső Szolnok egyesült megye izraelitai is magyarosodnak — több községek iskoláiba már

a magyar nyelv fogadtatott be tannyelvül; — az egrizraelita község is — mint hallatszík — azon szándékban van.

Hát a megye többi nagy községei, milyenek Gyöngyös, Szolnok, Mező Tur s. a. t. téli álomba merültek? Vagy nem bírnak ezen izr. községek oly elismert hazafias képviselővel, kik által, ha egyebet nem, legalább a főispán ő méltóságánál hódolatukat tehetnék? Az egrizraeliták ezt már megtették, és a legjobb fogadtatásban részesültek.

Remélhető, hogy a többiek sem fognak e tekintetben elmaradni.

Éljen a haza, éljenek a buzgó honfiak!

Orenstein Jakab.

Székesfehérvár, febr. 18-án 1861.

A helybeli izraelita községi előljáróság, legszentebb feladatának tartván e községben, mely 220 családfőből áll s sajnos, két pártra szakadva van, a békés kiegyenlítést az alkotmány rend védelme alatt minden módon eszközöltetni; de minden e tekintetben felhasznált kísérletek sikeretlenek maradtak. Az előljáróság tehát legegyszerűbbnek találta, hivataláról lemondani, s ezen vallás-községnek mielőbbi szervezését a városi tanácsnak figyelmébe ajánlani. Ez utóbbinak már eddig is tett hathatós intézkedéseitől elvárhatjuk, miszerint szerencsésen sikerülni fog ezen két pártra osztott községet egygyé olvasztani; minthogy már f. hó 21-ére közgyűlés elrendeltetett, melyben nevezetesen azon kérdés fog szönyegre hozatni, valljon mi s különösen ki — lehet oka ezen vallás-községben fenforgó felekezetességnek. — Ezen kérdésre való feleletet habár egyelőre is megmagyarázhatnám, még is jobbnak tartom azt a gyűlés eredményével együtt Főtisztelendőségnek bemutatni.

r. l.

Székesfehérvárott, febr. 22-én 1861.

Tegnapi napon csakugyan megtörtént a congregatio, melynek előestéjén a liberális és az orthodoxa párt külön külön lakomát rendezett. Jól ütött ki mindakettő, ettek, ittak, vigadoztak, a liberális párt lakomáján Dr. Ligeti 130 frtot. gyűjtött a kórház alapítókéjére. Más nap d. e. 9 órakor kezdődött a csata,

és pedig a színházi teremben. A küldöttségi bizottmány, mely tt. Zsömböri Ede városi főbíró, Kőnig I. városi főügyész és Fűster József tanácsnok urakból állott, harsogó éljenek közt fogadtatott. Zs. E. úr hatalmas szavaira egy 13 tagból álló bizottmány, de csak nagy viták után, választatott meg, mely a község szervezési tervét kidolgozza és febr. 28-ára a közgyűlés elébe terjessze. A férfiak, melyekből ezen bizottmány áll, az egész község bizalmát bírják, és tőlük csak üdvöset várhatunk.

A tanítók is birnak immár választási joggal, de nagy vitába került, ezt számokra megnyerni. A szervezés terve magyar nyelvben szerkesztetik. Többet idejében.

r. l.

Sz. Fehérvárott, Február hó 11-én 1861.

Különös helyzetben vagyunk! Egyik felől türelmetleneknek szidalmaztatunk, ránk mordulnak, hogy ne lármázzunk, ne húzzuk meg a vészharangot, mint-hogy az országgyűlés, mely után minden honfi keble oly régen sovárog, úgy is az ajtó előtt van. — Ezek elfeledik, hogy hosszú zibbadás után mi is ébredszünk, hogy az évek hosszú során át bennünket lebilineselve tartott rabláncok s az önkény szülte járom, mely alatt nyögtünk, lassanként széttörnek; a sötét, deg éj fátyolán keresztül már itt ott egy fénypont áttör és a majdan tündöklő világosság első szikrája meglátásán mi — hallgatnánk? — Hallgathat-e az, kinek szivét a lealázás, a megvetés s az eltaszítás megsebesíték, midőn a szabadság első boldogító sugára fényét derülni látja, s nem természetes-e, hogy a legrövidebb idő is, mely bennünket a szép napoktól még elválaszt, türelmetlenné tesz bennünket?

Másik felől pedig majdnem a „tébolyodott“ epithetonnal tiszteltetünk. Ott ránk dörögnek, hogy ne magyarosítsunk mindent nyakra főre, mert a zsidó úgy sem élvezendi a magyar alkotmány édes gyümölcsseit. Ezen pessimisták néhány szükkeblű, törpe elméjű magyartalan nyárspolgár által itt ott a zsidók ellen elkövetett botrányos tetteket gyanus hamu alatt lappangó szikrának tekintvén, aggodalommal néznek a jövő elé. — Igy az „Allgemeine Zeitung des Judenthums“ látnoki ihlettel fölsohajt: „Nyiltan kimondjuk, hogy mi a magyar zsidóság emancipációján kételkedünk, mert az országgyűlések másra tanítottak“ — Mi pedig nyiltan kimondjuk, hogy nem osztozunk ezen baljóslatban! — Az „Allgemeine“ jól tudja,

vagy tudhatná, hogy a civilizált Angolországban parlamentbeli beléphetésünk kérdése hányszor vitatott meg s vettetett el, míg 1848-ban ezen korlát is esett. Kérdjük most, hol van az „Allgemeine“ logikája? — Megengedjük tehát, hogy a szerkesztő úr távesőn át ismerheti ugyan az elmúlt országgyűlést — de ignorálni tetszik, hogy a korszellem óriási léptekkel haladt. — Az 1861. és 1848-ki Magyarország közt nagy a különbség. A 12 évi minden honfi keblét megrendítő események a magyar nemzetet arra taníták, miszerint édes hazánk valódi boldogítása eszközlésére az összes anyagi és szellemi erők egyesítése igényeltetik.

Vagy azt hiszi az „Allgemeine“, hogy a magyar nemzet a korszellem harsogó szózatát nem hallaná s egész Europa közvéleményére nem hajtana? Német jóakaróink megint a tényekkel fognak bennünket ijeszteni — mondván, hogy az esztergami értekezlet elég hangosan kiáltja a zsidóság fülébe, hogy még az 1861-ki országgyűléstől sem remélhet alkotmányos polgári jogot. Mi nem tagadhatjuk, hogy ott csak az egy naegylelkű gróf Bankóczy pendíté meg a zsidó kérdést, de azt sem, hogy a nagynevű báró Eötvös hallgatott. Mindegyikünk előtt tudva van, hogy a szabadelvűek egyik vezére a hazafiság és igazság egén tündöklő nemes báró már évek előtt a zsidóság joga mellett küzdött, emlékezünk — mily erélylyel lépett föl, hogy a sanyargatott, megvetett s eltaszított magyar zsidó emberi jogokban részesüljön, ne legyen szeretett hazájában mostoha gyermek, az alkotmány sáncán kívül álló paria.

Kérdem, ki lenne oly elfogult, föltenni azt, miszerint a nagy államférfiu a zsidóügy iránt tanúsított rokonszenve váltózékonyságnak alávetve lenne? — Nem, mindenki azon biztos meggyőződésben van, hogy ő mint tetőtől talpig alkotmányos ember minden octroyálás eilene, nem akarta az országgyűlés jogát bitorolni. S nem kell-e tehát hinnünk, hogy a többi szabadelvű férfiak csak épen ezen indokból hallgattak a megpendített kérdésben?

Mi azt hisszük tehát, hogy az esztergami értekezlet valamint az azóta bekövetkezett esetek semmikép sem olyan aggasztó rémképek, melyek a jövőbe helyezett édes reményeinket megtörhetnék. Haladjunk csak tovább a nemzetiség biztos palladiuma, alatt, ne hallgassunk sem a roszakarók gunyára sem a nyulszivűek jeremiadaira, és a minek jönie kell, el is jövend.

Strausz Salamon.

Váó, Febr. 20-án 1861.

Becsés lapjának, tudtommal kettős a célja, úgy mint az izraelitákat ösmertetni meg haza és vallás ügyei iránt való kötelességeikkel és serkenteni őket azoknak teljesítésére, de megmutatni a keresztény honfeleknek is az izraeliták hű honszeretetét és a polgári jogok élvezésére való érettségét. De keresztény testvéreink nem igen számosan fogják járni e lapot, mert nem tudhatják, hogy nem csak felekezeti törekvésekkel él.

Rajtunk van tehát, hogy mi nekik alkalmat nyujtsunk e lap olvasására, hogy mintegy kezökbe escamotirozzuk azt. — De mikép kell ehhez kezdenünk?

Tapasztaláson alapuló igazság, hogy vannak gyakran dolgok, mik iránt semmi érdeklődéssel nem viseltetünk, sőt melyektől ismeretség teljes hiányából idegenkedünk; de ha azokkal valamikép érintkezésbe jöttünk és alkalmunk volt tapasztalni, miszerint e dolgok még sem annyira visszataszítók, — hogy mint mondani szokták, az ördög még sem oly fekete, mint képzeletünkben festők azt, neki bátorodunk, eleinte ugyan még némi féltékenységgel, de lassanként mindinkább neki tartunk, míg utóljára úgy találván, hogy az ördög nem is fekete, vagy hogy tulajdonképen nem is ördög, egészen megbarátkozunk vele.

Azért bátor vagyok, kedves hitfeleimet egy ilyen tapasztalás — igazolta ténynyel megismertetni.

Helyben Niedermayer kávé s, kihez több izraelita és sok keresztény is eljár, oly méltányos vendégei iránt, hogy majd kinek-kinek izlése szerint lapokat járát, így a sok magyar s nemmagyar folyóiratok közt az „allg. Zeit. d. Judenthums-ot a „Carmel“t, s a „Magyar-Izraelitát“ is tartja. Itt alkalmam volt észrevenni, miszerint egynémely keresztény atyánkfiai közül a „Magyar Izraelitát“ eleinte alkalmasint csak kíváncsiságból kezébe fogta, hihetőleg gondolva: magyar izraelita? ez már igazán ujság; ej megnézem azért is! de most már bizonytalan rendre forgatják, s így tiszta szándokunkkal és érzelmünkkel megismerkedvén, lehetetlen hogy szabadelvűbb gondolkodásra irányunkban egy kis lüktetést ne érezzenek szívökben.

Ennek okáért oda irányul kéréssem kedves hitrokonimhoz: kérjék meg a kávést, kihez eljárnak, hogy járassa oda a „Magyar-Izraelitát,“ és legyenek meggyőződve, miszerint ez eljárásuk minden hatás s eredmény nélkül nem fog maradni. Ha netalán a kávé s oly fukar volna — mit nem is hiszek — hogy az évenkénti hat forintot sajnálná, adják ők maguk oda

e lapot, hadd olvassák s tudják, mit akarunk mi, s mit várhatnak tőlünk, ha testvérkezet nyujtanak. Isten velünk, Isten segéljen!

Berndorfer Kálmán.

Debrecen, télutó 21-én 1861.

Édes tisztelendő Atya! Sietek a kegyed lapja által, mely a zsidómagyar őszinte tükre, örvendetes történeteket tudatni. Ugyanis szülőhelyemet, Nyirbártort, látogatván meg e napokban, boldog szemtanuja lehettem annak, hogy e derék helységben vallásokoza jogkülönbséget nem ismernek, de ismerni nem is akarnak. Az ottani szolgabíró ttes Vay Géza ur tiz polgárt hívott meg a célra, hogy a bírói tisztre candidálhatókat jelölnék ki, ezen tiz közt három izraelita volt.

Ugyanazon napon ment végre a választás is, melynél vallásról szó sem volt, ha csak egy R u h a nevezetű haszontalan egyén szavát nem akarjuk tekintetbe venni, — sőt keresztény testvéreink maguk kívántak egy zsidó esküttet is, ki meg is választatott. Ugyanott kaszinó is alakult, melynek indítványozói is részint zsidók lévén, a választmányban is számosan vannak képviselve.

Mártonfalván is egy zsidót, Fürst Dávid urat egyhangulag eskütnnek választották, és benne egy oly egyént nyertek, ki bíróságba is beillene, oly igen hordja szívén a közjót. — Egy házi mulatságban csekély számú jelenlevőktől Ausländer Zsiga barátom szép summácskát gyűjtött a Petőfi szoborra.) Sok jót reménylek még írhatni e lelkes népség által lakott vidékről, addig is áldjon meg a jó Isten mindnyájunkat.

Zichermann Hermann.

Kecskemét, Télutó 26. 1861.

A helybeli zsidó ifjuság Purim második estejére táncvigalmat rendezett, melyre zsidó és keresztény egyaránt hívtos volt, és meg is jelent szép számmal. A táncterem nagy hazafiak arcképeivel volt feldisítve, melyek szelíden tekintettek le a minden feszültség és felekezet miatti idegenség nélkül szívesen együtt mulató m a g y a r közönségre. A szünórában az étteremben gyűltünk össze, hol eleve tiszteletes Torkos evang. prédikátor emelt poharat és szónokolt lelkes szavakat a testvériség mellett, Jeremiásból vévén

1) 50 frt, melyet hozzánk be is küldött.

extusát, melyeket egy éljennel fejezett be az egyenjogú zsidó testvérekre. Válaszolt rája t. Zilahy S. Pál úr, ki ugyanis megtisztelvé jelenlétével társaságunkat, szívből eredő és szívet indító szavakkal, beszélt a magyar szívesség és igazságosság valamint a zsidómagyar érdemei mellett, végezte azon toaszttal: „Éljenek a jövő képviselők, kikre jut azon boldogság, kimondhatni azt, mit kimondtak már Szegeden, kimondhatni, hogy a mózses vallásu magyar: egyenjogú magyar!”

Szólott utána Fejér Péter úr, a reformata főiskola egyik tanára, központosítá a két előszóló szavait, és élteté egyetemben minden felekezetű magyarságot.

Beszélt még néhány izraelita fiatal, mindegyik szépen és helyesen, minden szónokra bőven jutott „Éljen.”

Végre felszólalt újra Zilahy úr a Petőfi szobor ügyében, és lelkes szavaira, noha nagyrészt adakozott volt már más íveken, az egész közönség járult adományával a hazafias célra.

Ezek után visszamentünk a táncterembe összekulcsoltuk kezeinket és a zene kísérete mellett áhítattal elénekeltük a közimát: a „Szózatot.”

Uj kedvvel uj vidámsággal forgattuk a szép táncosnőket valláskülönbőség nélkül egész reggelig.

Brückler Zsiga.

Vác, február hó 26-dik 1861.

Főtisztelendő szerkesztő úr! Január hóban közlött levelemben megemlitém, hogy a váci zsidóság a már előhaladott községektől hátra nem maradand. Örvendek szavaimat ezennel ténylegesen tanusithatni. Ugyanis tegnap este „Purim“ ünnep alkalmával Barna Gábor derék és köztisztelt előljárónk estélyt adott, melynél általában magyar szellem uralkodék. Ez alkalomnál e sorok írója fölszólítására Witt Emanuel és Reiser Fülöp urak közreműködésével Petőfi szobrára pénzgyűjteményt indítványozott, és fáradságuk 12 frttal jutalmaztaték, melyet Uraságodnak ezennel megküldünk, azon kérelemmel, szíveskednék ezen összeget rendeltetésének helyére juttatni. Ezután több lelkes áldomás hozott a hazára és országunk képviselőire; továbbá gr. Barkóczy, b. Eötvös, Deák, Török helybeli szolgabíró, továbbá Löw Lipót, a magyar zsidók arszlánára, dr. Rokonstein, a magyar Izraelita-egylet és az egész magyar Izraelitaságra. — Községi ügyünkben, sajnos reánk nézve, néhány köz-

ségi tag által a közbéke és oly nagyon szükséges egyetértés alaptalan panaszok által előljárónk ellen háborittatik. De a mint biztos kutfőből tudjuk, községi rend és egyetértésünk nem sokára helyre fog állittatni, mely annál inkább volna kívánatos, mint-hogy ez által az oly nagyon szükséges és ohajtott imaház építése előmozdittatnék.

Klein Salamon,

főlelemtani Vác-on.

Nagy-Kálló Február 1861.

Egy magyar hang egy szabolesi izraelitától!

Tisztelt szerkesztő úr! Engedje meg, hogy egy a gyakorlati élet rideg pályáján az élet viszontagságaival küzdő egyszerű egyén a „Magyar Izraelita” közlönye által közvetlen érintkezésbe jöheszen azon elméletileg és szellemileg kiképzett egyénnel, kik hitsorsosink jobb és boldogabb jövőjéért előmozdításán dolgoznak; szabadjon egy a közönséghez tartozó embernek is felszólalni és örömeit azon anyelven kifejezni, mely az ő anyanyelve, s mely hangok tiszta magyar kebelből erednek. Fogadja, tisztelt úr ezen egyénnek, ki a szabolesi hitsorsosai honszerelmét véli tolnácsolni, ezen új vállalathoz őszinte üdvözlétét kísérve azon szörű ohajtól, miszerint e téren működését siker koszorúzza s viszhangra találjanak minden jóra és nemesre ébresztő és lelkesítő magyar szavai minden magyar izraelita keblében.

Senki sem örvendhet jobban a „Magyar izr.” című közlönyének szép zengetű magyar nyelvünköni megjelenésén, mint Szaboles megyének izraelita lakosai! Mert ezek mindnyájan tiszta magyar ajkuak, kik az anyjok tejével beszítették a magyar nyelvvel együtt a sajtáságos magyar érzelmeket is, és csak egy ilyenü magyar közlöny képezheti azon sodronyt, mely által a Szaboles megyei izraelitáknak fogékony szívét minden korszerű üdvös intézmények létrehozására villanyozhatni. —

A Szaboles megyei izraelitákat erkölcsi tekintetben három egymástól lényegesen különböző osztályba lehet felosztani. —

Az első osztályhoz tartoznak az elméletileg mivelvált és szaktudományos férfiak, kik a korszellemmel egyaránt haladnak, minden magasztos eszmét felkarolvák, azoknak megtestesüléséért, mind szellemi mind anyagi erejüket feláldozni készek. — Ezen osztálynak ellentéte a vakbuzgó orthodoxus párt, mely fanatikus túlbuzgósággal ragaszkodik elavult

elveihez a (chaszidizmus-hoz) félve minden uj-
tástól, hogy netalán megrendithetné ama még szilárd
oszlopokat, mellyen vallása alapelvei nyugszanak. —

Ezen két homlokegyenest ellenkező osztály
között létezik a harmadik; — az ehez tartozó egyének-
nek szívében a valódi vallásosság és felvilágosultság-
nak szent szikrái öszpontosulnak, — kegyelettel vi-
seltetnek amaz irányában, de szent hévvel kapaszkod-
nak egyszersmind emez után. —

(Folyt. követk.)

Mandl Izidor. *)
földész.

Nyilatkozat. A „Petőfi-szobor ügyében
tett legközelebbi munkálkodásom közben örömmel
tapasztalám, hogy izraelita hazánkfiak, egyesek úgy
mint testületek, az egész országban már eddig is a
legnagyobb rokonszenvvel és sikerrel iparkodnak e
szent cél megvalósításához járulni; — miért is mi-
dőn az ügy nevében köszönetet nyilvánítanak,
alkalmat veszek a fentemlített célt továbbra is kitar-
tó részvételükbe ajánlani.

Kelt Pesten, 1861. Marcius 1-én.

Reményi Ede.

Vegyes közlemények.

— Tisztelendő Neuhaus Ábrahám kerületi rabbi
úr tudósít bennünket, hogy Tapolcán felszólítottak
az izraeliták, vennének ők is a megye szervezése fe-
lett tartandó eklezias tanácskozmányokban 2 kép-
viselő által részt, és a megjelent két képviselő csak-
ugyan nyájasan is fogadtatott. A nép sepredéke a
maga módján, rontás bontással mulatván, a zsidók-

nak is ígért mulatságot, de melytől ezek az ideiglenes
polgármester erélyes fellépése által megóvattak. Több
szépet és jót ír még igen t. levelezőnk, mit fájdalom,
hely szűke miatt nem hozhatunk.

— Mult szombaton a „Magyar Egylet“ körében,
mint több választmányi tag értesít bennünket, felol-
vasások tartattak. És pedig olvasott T ä n z e r P á l
úr: „Mi volt Magyarország és népe“; L i s z n y a y
K á l m á n ú r: „Vereby költeményét „Dal-Emlény a
pesti izraelita új imaház ünnepélyes felszentelésére“;
G r o s z K á r o l y ú r: „Helyzetünk“; V á r a d y ú r
Petőfi „Apostolat.“

— Pest-Pilis-Solt egyesült megyék Pilis járása
számára Doktor Jakab úr izraelita neveztetett ki a
főispán ő mltga elnöklete alatt egyik kerületi orvossá.

— Mint Neumann S. A. főelemi tanító úr által
örömlükre értesülünk, az ó-budai izraelita iskola tel-
jesen megmagyarosítottatik. Az arról értekező érdekes
levél legközelebb.

— Pápáról értesít bennünket K . . . s z S . . . u
úr, miszerint ott dr. Pserhofer, dr. Deutsch és Fischer
úr, a mostani előljáró, már akkor is, midőn Pesten
magyar-egyletről még szó sem volt, buzdíták az ottani
ifjúságot, egy ilyen alakítására. Meg is alakult szé-
pen, már is vagy 100 taggal, tart felolvasásokat, kivált
a „Magyar Izraelita“ vezércikkeiből, gyarapodik
könyvtára is. Elnöke dr. Deutsch, alelnöke községi
titkár Steiner Mór, dr. Steiner levéltárnoka, titkára
Lamberger Vilmos, pénztárnoka Neumann Frigyes, —
azokivül van még 12 választmányi tag. Virágozzék
ez egylet, és legyen Isten áldása rajta!

— Sajnálattalunkra lapunk nyolcadik számában
sajtóhiba által J e i t e l e s aradi reáltanoda-igazgató
hires neve, „F e i t e l e s r e“ volt torzítva, mit ezennel
igazítunk.

1) Hely szűke miatt jövőben adjuk folytatását. Szerk.

S z e r k e s z t ő i p ó s t a.

T. Ötv. urnak Temesv. Jövőben alkalmazzuk.

K. F. urnak H. M. Vásárhelyen. Idejében használjuk.

Ujv. A. urnak Mosonyban. A mostanit nem használhattuk. Tessék azonban becses közléseivel szerencsétletni.

B. S. urnak Szigetvárott. Használjuk.

F. A. urnak Sz. Csehben. Kérjük az ígértkre.

W. B. urnak M. Túron. Jövőben.

Dr. B. Gy. urnak Mosonyban. Sajnálattalunkra nem találtam a házat, számát alkalmasint hibásan adta.

F. S. urnak Esztergomban Kérünk közlést. Elsejét használjuk.

K. S. urnak Pápán. Legközelebb.

K. S. urnak Vácon. Revisió után kaptuk. Jövőben.

Z. H. urnak Debrecen. Igen örültünk rajta, adtuk is, de hely szűke miatt kimaradt.

Lovasberényből 12 f. Mezőtúrról 16 f. 10. krt kaptunk hazafias célokra. Bővebb jövő számban.

!!! Teljes számú példányokkal még folyvást szolgálhatunk !!!

A lap végétől reclamációkat a kiadó-hivatalhoz (Boldini Róbert nyomdájába) kérjük intézni.